

1978 – פרשת "פינטו מהליטני"

מאת: סרן יוליה ויינשנקר, עוזרת משפטית לסגן הפרקליט הצבאי הראשי

בסוף שנת 1979 התפרסמה בתקשורת הישראלית פרשה שזכתה לכינוי "פינטו מהליטני". בהתאם למידע שהתפרסם, ביום 8 באפריל 1978 בסיום מבצע ליטני, ובזמן שליטת כוחות צה"ל בדרום לבנון, נמצאו בבאר בכפר עין-בעל, שתי גופות של תושבים מקומיים. בגין הפרשה נוהל הליך משפטי בבית-דין צבאי, בדלתיים סגורות.¹

רקע עובדתי

הקצין סגן-משנה דניאל פינטו מונה למפקד פלוגה זמני, לאחר שמפקד פלוגה בגדוד 202 של הצנחנים וסגנו נהרגו בפעילות מבצעית במבצע ליטני. בתחילה פורסם שפינטו קיבל מידע ממודיע מקומי על שני מחבלים שצפויים להגיע לבתיהם בכפר עין-בעל. סגן-משנה פינטו סרק את הבתים, זיהה נשק במבנה והחליט לארוב למחבלים, כאשר הוא מבקש משני חיילים להתלוות אליו. כשהגיעו שני תושבים לבנוניים למקום המארב, הוא הורה לחיילים לאבטח את המבנה והסתער לתוכו כשבכוונתו לקחת את המחבלים בשבי. המחבלים ניסו להרוג את פינטו, כך לדבריו, לכן הוא ירה בהם והביא למותם. לאחר מותם, ביצע חיפוש ומצא מסמכים המוכיחים שמדובר במחבלים, הוא החזיר את המסמכים לכיסם של המחבלים והורה לחיילים להשליך את גופותיהם לבאר. פינטו והחיילים לא קיבלו אישור לקיים מארב ולא דיווחו על האירוע. אולם, בהמשך, בעקבות חקירת מצ"ח התברר כי השתלשלות האירועים הייתה שונה לגמרי.

חקירת מצ"ח נפתחה לאחר שקצין אחר, סגן הירש, הגיע ליחידה כדי לשמש מ"פ קבוע במקום פינטו. במהלך שיחה חברית גולל פינטו באוזני הירש את שאירע במקום. לדברי הירש, פינטו סיפר לו כי תפס, יחד עם שני חיילים נוספים, ארבעה אזרחים לבנוניים, הביאם לבית מבודד, קשר אותם וחקר אותם תוך הפעלת אלימות קשה. כשהודו שהם מחבלים, חנק אותם וזרק אותם לבאר. בתחילה לא סיפר הירש על האירוע לאיש, אולם בחלוף שבועיים הירש דיווח על האירוע, כשנדע לו שיש כוונה להעניק אות מצטיין נשיא לאחד החיילים שהיו שותפים למעשה.

הירש דיווח על המקרה למפקדיו בחטיבת הצנחנים. במקביל, במהלך סריקות שביצע גדוד 51 בכפר עין-בעל, גילו לוחמי הגדוד בבור המים שבלב הכפר שתי גופות כפותות באזיקים. מפקד הגדוד שלח מכתב אודות הממצאים למפקד חטיבת הצנחנים שכן ידע כי טרם כניסת גדוד 51 למקום, פעל בכפר גדוד 202 של הצנחנים.

מתיאור הגופות שנמשו מהבאר, עלה כי הן היו אזוקות באזיקים תקינים שהיו בשימוש צה"ל, רגליהם קשורות באמצעות חבלים שהיו בשימוש צה"ל ונמצאו עליהן סימני אלימות וחניקה באמצעות סמרטוטים. בנוסף, בשונה מגרסתו הראשונה של פינטו, לא נמצאו על הגופות סימני ירי. על אף החשד שישנן גופות נוספות בבאר לא ניתן היה לבדוק זאת מחשש להתמוטטות הבאר.

¹ ההליך המשפטי התקיים בדלתיים סגורות ועד היום לא הותרו לפרסום עובדות המקרה כפי שהוכחו בבית הדין הצבאי המחוזי, וכפי שאושרו בבית הדין הצבאי לערעורים. למרות האמור, הפרשה זכתה לסיקור נרחב בתקשורת תוך עקיפת ההגבלות שהטילה הצנזורה בהסתמך על פרסומים זרים.

ההליך המשפטי

בהתאם לפרסומים בתקשורת, ביום 2 בפברואר 1979 בית הדין הצבאי המחוזי הרשיע את פינטו ברצח לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין התשל"ז-1977 וגזר עליו שתיים עשרה שנות מאסר והורדה לדרגת טוראי. פינטו ערער על פסק הדין וטען כי סגן הירש ביקש להפילו בשל סכסוך אישי ביניהם, וכי הגופות שנמשו מהבאר אינן הגופות שהשליך, אלא גופות של תושבים מקומיים אחרים. מותב בית הדין הצבאי לערעורים, בראשו ישב הפצ"ר לשעבר תא"ל (במיל) מאיר שמגר, כשופט במילואים, דחה את טענת פינטו והותיר את ההרשעה על כנה. עם זאת החליט להפחית את עונשו של פינטו לשמונה שנות מאסר.

מעניין לציין, כי אחד החיילים שהשתתף בפרשה, זוכה מאשמה בשלב מוקדם של ההליך ונגד החייל הנוסף שהשתתף באירוע לא הוגש כתב אישום כלל.

עם סיום ההליכים המשפטיים, הגיש פינטו בקשה להקלה בעונשו לרמטכ"ל דאז, רא"ל רפאל איתן. הפרקליט הצבאי הראשי, תא"ל צבי ענבר, הגיש חוות דעתו לבקשה להקלה בעונש, והמליץ לדחותה. למרות זאת, החליט הרמטכ"ל להקל בעונשו של פינטו והמתיק את העונש לשנתיים מאסר. בקיזו שליש מעונשו בגין התנהגות טובה, ריצה פינטו שישה-עשר חודשי מאסר.

לאחר 17 חודש - בורסמו עתה בחו"ל בנסי' הפרשה שאירעה בדרום לבנון כעת מ' בצע' ליטו:
**סגן פינטו עינה במשך שעות את 4 הערבים
הנפוחים, חנק אותם - וגופותיהם הושלכו לבאר**

על המעשה נדון פינטו ל-12 שנות מאסר והורד לדרגת טוראי □ לאחר עירעור הורד עונשו ל-8 שנות מאסר □ הרמטכ"ל המתיק את העונש לשתי שנות מאסר □ בראיון ל"ידיעות אחרונות" אמר בזמנו הרמטכ"ל: "הקצין עמד יחידי וללא עזרה לפני סיטואציה קיצונית. שלדעתי היה בה כדי לאיים על חייו, ושיקול-הדעת שלו היה צריך להיות מהיר ביותר. שיקול הדעת שלו היה מוטעה, והוויכוח הוא על חומרת העונש"

כותרת מתוך עיתון "ידיעות אחרונות" 16 בספטמבר 1979

ההיבטים הציבוריים של הפרשה

כבר בתחילת ההליך, החליט הרכב השופטים כי ההליך המשפטי יתנהל בדלתיים סגורות מחשש לביטחון המדינה, וזאת בהתאם להוראות סעיף 325(א) לחש"פ. החשש נבע מסיכונם של שבויים שהיו באותה עת בידי האויב. בהתאם לצו איסור הפרסום במשך שנה פרטי המעורבים בפרשה ועובדותיה נותרו חסויים.

לאחר כשנה, פרטי הפרשה פורסמו בעיתון "לוס אנג'לס טיימס" בארה"ב תחת הכותרת "גנרל ישראלי מצנזר סיפור טבח". לאחר הפרסום בחוץ לארץ, החלו פרסומים בתקשורת הישראלית בנוגע לפרשה, שעוררו סערה ציבורית באקלים הסוער פוליטית ממילא באותה תקופה.

סערה ציבורית לאחר פרסום פרשת "הקצין מליטאני" בחו"ל

הפרטים על סגן דניאל פינטו פורסמו ב"לוס אנג'לס טיימס" מפני ח"כ
אורי אבנרי, והם סותרים גירסת הרמטכ"ל * יושב-ראש סיעות
הליכוד והמערך: לדון ולהטיק מסקנות

כותרת מתוך עיתון "דבר" 16 בספטמבר 1979

חברי כנסת ושרים בממשלה הביעו את עמדתם בנוגע לפרשה בתקשורת ובשיח הפוליטי. אף הרמטכ"ל התייחס לעניין בשני ראיונות. בין היתר, נשמעו דרישות להתפטרות הרמטכ"ל והוגשה הצעת אי אמון בממשלה. לטענת סיעת של"י, אשר הגישה את הצעת אי האמון, החלטת הרמטכ"ל להפחית בעונש בצורה משמעותית חותרת תחת עקרון טוהר הנשק, ופגעה בהרתעת המשרתים בצה"ל מפני ביצוע פשעי מלחמה הכרוכים בפעילות מבצעית. אם לא די באמור, שר המשפטים דאז, שמואל תמיר, ביקש לקבל לידיו את תיקו האישי של פינטו ואת החומר הרלבנטי כדי להגיש את חוות דעתו בענין.

בסופו של דבר, הוחלט שהממשלה לא תביע עמדה בפרשה בשל החיסיון שהוטל על עובדותיה. כאן המקום לציין, כי על אף שמרבית פרטי האירוע פורסמו בפומבי, החליט שר הביטחון דאז, עזר ויצמן, שלא לפרסם את פסק הדין בפומבי, כדי שלא ייוצר תקדים לפרסום שכזה.

כנגד הרמטכ"ל הושמעה ביקורת על כך שעשה שימוש בסמכותו להקל בעונשם של נאשמים בעבירות חמורות, בפעם השנייה בתוך תקופה קצרה. הביקורת הייתה כה קיצונית עד שחייל צה"ל, בעל גישה למערכות המחשוב, שינה את שמו את הרמטכ"ל דאז במערכת ל"חונן רוצחים" והועמד על כך לדין. לצד הביקורת על ההקלה בעונש, נשמעה גם ביקורת חריפה על החלטת הצנזורה להעלים את המידע מהציבור.

משמעות הפרשה בימינו

לפרשה רלוונטיות רבה גם בימינו, הן בכל הנוגע לערך של טוהר הנשק, והן באשר לתפקידה של הצנזורה בעידן הרשתות החברתיות והתקשורת הבינלאומית.

בכל הנוגע לערך של טוהר הנשק, מעניין לראות כיצד הליכים משפטיים שמתנהלים בבתי הדין הצבאיים נגד חיילים וקצינים בגין פעולות שבוצעו במסגרת פעילות מבצעית, ושעל פניהם אינם עולים בקנה אחד עם ערך טוהר הנשק, מהווים כר פורה לשיח ציבורי ער בחברה הישראלית, אליו מצטרפות תגובות מצד גורמים פוליטיים. גם באירוע זה, זמן קצר אחרי המהפך הפוליטי בשנת 1977, נראה כי דעת הקהל התחלקה בין קצוות הקשת הפוליטית. לא אחת, הפרקליטות הצבאית נמצאת בעין הסערה ונאלצת להתמודד עם ביקורת ציבורית מכל קצוות הקשת. המקרה של פינטו

מהליטני מלמד, כי גם בעבר נדרשה הפרקליטות לנהל תיקים רגישים ברמה הציבורית, וידעה לעשות כן ללא מורא.

בכל הנוגע לתפקידה של הצנזורה, עניינו של "פינטו מהליטני" מחדד את הקושי של הצנזורה למנוע פרסומים בעלי עניין תקשורתי. כפי שניתן לראות גם לפני 40 שנים, עוד קודם לעידן התקשורת הדיגיטלית, האינטרנט והרשתות החברתיות, התקשתה הצנזורה למנוע את הפרסום על אודות המקרה, והמידע זלג לציבור תוך הסתמכות על פרסומים זרים ונוכח שיח שהתקיים בעניין בכנסת. בימינו, אפשרות שמירתו של מידע תחת איפול הצנזורה קשה שבעתיים.

בהיבט העקרוני, הפרשה מהווה את אחד הסמלים למאבק על הגבלת כוחה של הצנזורה הצבאית. טענות הנשמעות כיום בדבר אוזלת ידו של מוסד "איסור הפרסום" נוכח קוצר ידן של הרשויות באכיפת האיסור ומניעת הפצת המידע, מקבלות משנה תוקף גם בראייה היסטורית, כפי שעולה בפרשה זו.

מדוע בחרתי בנושא?

פרשת "פינטו מהליטני" טלטלה את מדינת ישראל בשנת 1979, ואולם, ספק אם הפרשה זכורה ומוכרת לציבור כיום. במקרים דומים שהתרחשו בשנים האחרונות הפרשה לא הוזכרה ולו פעם אחת, על אף דמיון מסוים בין המקרים ולמרות השיח הציבורי הער. להערכתי, אם נשכיל לחקור וללמוד פרשה זו, לקחיה יסייעו בהתמודדות עם מקרים דומים בעתיד.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים:

- "מקרה פינטו חריג" **דבר** 3 באוקטובר 1979 ;
- נחום ברנע "פרשת פינטו: רק האמת" **דבר** 21 בספטמבר 1979 ;
- יהושע ביצור "אלוני: הקצין מליטני שהוקל בעונשו - רצח 4 שבויים" **מעריב** 3 ביולי 1979.